

JER NISTE ČULI SVE!

Zf ZAGREBAČKA
FILHARMONIJA

PETAK / 25.10. / 19:30

LEOŠ SVÁROVSKÝ dirigent

ANDREW VON OEYEN klavir

MENDELSSOHN-BARTHOLDY / CHOPIN / DVOŘÁK

CRVENI CIKLUS

JER NISTE ČULI SVE!

CRVENI CIKLUS

ZAGREBAČKA FILHARMONIJA
LEOŠ SVÁROVSKÝ dirigent
ANDREW VON OEYEN klavir

FELIX MENDELSSOHN-BARTHOLDY

Die schöne Melusine, op. 32, uvertira 12'

FRÉDÉRIC CHOPIN

2. koncert za klavir i orkestar u f-molu, op. 21 30'

Allegro maestoso

Romance: Larghetto

Rondo: Vivace

* * *

ANTONÍN DVOŘÁK

9. simfonija u e-molu, op. 95, Iz *Novoga svijeta* 35'

Adagio - Allegro molto

Largo

Scherzo: Molto vivace - Poco sostenuto

Allegro con fuoco

LEOŠ SVÁROVSKÝ dirigent

Leoš Svárovský studirao je flautu i dirigiranje na Muzičkoj akademiji u Pragu kao posljednji student slavnog profesora iz dirigiranja Václava Neumanna. Karijeru je započeo u Narodnom kazalištu u Pragu kao asistent Zdeněka Košlera. Danas je šef dirigent Središnjeg simfonijskog orkestra prefektura Aichi u Nagoyi u Japanu.

Bio je šef dirigent najvećih čeških i slovačkih orkestara: Orkestra Praške komorne opere, Filharmonije Janáček iz Ostrave, Filharmonije iz Brna, Državnog komornog orkestra iz grada Žiline u kojemu je glavni gost dirigent od 2010., potom Komorne filharmonije grada Pardubice, Baleta u Praškom narodnom kazalištu, Praške državne opere (u kojoj je obnašao i mjesto umjetničkog direktora u razdoblju 2003.- 2005.). U periodu 2011.- 2018. bio je glavni gost dirigent Slovačke filharmonije.

Redoviti je gost velikih festivala u Češkoj i inozemstvu. Predsjednik je Međunarodnog glazbenog festivala

Ema Destinova u Českim Budějovicama, gost dirigent Smetanina festivala u Litomyšlu kod Českog Krumlova, Janáčekova majskog festivala, Uskršnjeg festivala duhovne glazbe u Brnu te Međunarodnog festivala *Peter Dvorsky* u Jaroměřicama.

Redovito nastupa na prestižnim festivalima u Rheingauu, *Europäische Wochen* u Passauu, *Aspekte* u Salzburgu, *George Enescu* u Bukureštu, festivalima u Coloradu i Bratislavi te *Settimane Musicali* u Asconi, među ostalim. Listopada 2011. debitirao je uz Simfonijski orkestar *Čajkovski* u Moskvi s kojim je potom razvio dugogodišnju suradnju, nastupivši u Pragu 2015. i 2017., a s kojim planira ponovljeni nastup u Moskvi 2019. godine.

Diskografija Leoša Svárovskog sadrži više od 24 CD-a za različite diskografske etikete u Češkoj, Njemačkoj, SAD-u, Japanu, Slovačkoj i Francuskoj (Panton, Supraphon, JOD, Thoroform, WEA, Records, New Classic).

Među angažmanima u nadolazećim sezonama ističe brojne koncertne turneje, a među njima nastupe u Njemačkoj, Koreji, Švicarskoj, Austriji te Japanu.

ANDREW VON OEYEN

klavir

Slavljen diljem svijeta zbog svojih elegantnih, dubinskih interpretacija, uravnotežena pijanističkog umijeća i briljantne tehnike, **Andrew von Oeyen** potvrdio se kao jedan od najsajnijih pijanista svoje generacije.

Od debija sa 16 godina uz Losangelesku filharmoniju i Esa-Pekku Salonena, sve do danas, s velikim uspjehom izvodio je široki koncertni repertoar - od Bartóka, Barbera, Beethovena, Brahmsa, Chopina i Debussyja, preko Fauréa, Liszta, Gershwinu, Griega, Mendelssohna i Mozarta, sve do Prokofjeva, Rahmanjinova, Ravela, Schumanna, Šostakoviča i Čajkovskog, nastupajući s brojnim uglednim svjetskim orkestrima, poput Orkestra iz Philadelphie, Losangeleskih filharmoničara, simfoničara San Francisca, Detroita, Saint Louisa, Seattlea, Atlante i Cincinattija, Orkestra Marijinskog teatra, Berlinskoga simfonijskog orkestra, Nove japanske filharmonije, Simfoničara Singapura, Orkestra Grant Parka, Orkestra Festivala u

Raviniji, simfoničara iz Vancouvera i Utaha, Simfonijskog orkestra Marseillea, Ženevskoga komornog orkestra, Orkestra Festivala Spoleto, Slovenske te Slovačke filharmonije.

Kao solist i dirigent predvodio je izvedbe koncertantnih i orkestralnih djela Haydna, Mozarta, Beethovena, Ravela i Kurta Weilla. 4. srpnja 2009. nastupio je pred washingtonskim Capitolom uz Nacionalni simfonijski orkestar u izravnome prijenosu *A Capitol Fourth* u povodu američkoga Dana nezavisnosti, predstavivši se milijunima gledatelja diljem svijeta nastupom u tome višestruko nagrađivanom PBS-ovu glazbenom spektaklu.

Održao je recitale u Wigmore Hallu i Barbican Hallu u Londonu, Lincoln Centeru u New Yorku, Kennedy Centeru u Washingtonu, Simfonijskoj dvorani u Bostonu, Tonhalleu u Zürichu, Dvorani Čajkovski u Moskvi, Sanktpeterburškoj filharmoniji, Nacionalnoj koncertnoj dvorani u Dublinu, Royce Hallu u Los Angelesu, Herbst Theatreu u San Franciscu, Dvorani Spivey u Atlanti, Dvorani São Paula, Teatru Olímpico u Rimu te koncertnim dvoranama u Mexico Cityju, Hanoi, Makau te Japanu i Južnoj Koreji.

Njegovi festivalski nastupi uključuju izvedbe u Aspenu, Raviniji, Grant Parku, na festivalu *Mostly Mozart*, u Saratogi, na *Spoletu*, u Brevardu, na *Chautauqua*-festivalu i festivalu *Zvijezde bijelih noći* u Marijinskom teatru u Sankt Peterburgu. Samo u sezoni 2018./2019. nastupio je uz orkestre kao što su Simfoničari San Francisca, Orkestar Marijinskog teatra, simfoničari Dallasa i Vancouvera, Orkestar grada Louisvillea, PKF - Prague Philharmonia, Simfoničari iz Bilbaoa, Sjevernočeška filharmonija, Orkestar HKBU-a iz Hong Konga, Orkestar Arizona MusicFesta, te održao niz recitala širom SAD-a i Europe.

Godine 2018. nastupio je i u bečkom Konzerthausu te Kraljevskoj opernoj kući u Muscatu, na novogodišnjoj gala svečanosti sultana Omana. Njegov drugi album za Warner Classics, koji uključuje i rijetko izvođenu Fantaziju za klavir i orkestar C. Debussyja, objavljen je u kolovozu 2018. godine.

FELIX MENDELSSOHN

Die schöne Melusine

Koncertna uvertira *Die schöne Melusine* nastala je 1834. prema narodnoj priči o lijepoj Meluzini, vodenoj nimfi. Meluzina se udala za grofa Raymondina, ali je uvjet za tu udaju bio da grof nikada subotom ne uđe u njezinu sobu. Subotom je Meluzina, naime, poprimala oblik morske sirene i nitko je nije smio vidjeti u tome obliku. U protivnom bi se morala vratiti u svoj morski svijet. Naravno, znatizeljni grof je prekršio dogovor. Priča o Meluzini bila je čest motiv u njemačkoj umjetnosti početkom 19. stoljeća, a **Felix Mendelssohn-Bartholdy** (1809. - 1847.) ideju za djelo dobio je nakon što je pogledao operu na istu temu njemačkoga skladatelja Conradina Kreutzerera.

Iako se publici Kreutzerovo djelo jako svidjelo, Mendelssohn je bio vidno razočaran. Smatrao je da bi toj legendi puno više odgovarala uvertira koja kod publike neće izazvati oduševljeno pljeskanje - kako je to učinila

predigra Kreutzerove opere, nego potaknuti jaki unutarnji osjećaj, zbog čega je odlučio skladati vlastito djelo. Mendelssohnova *Meluzina*, pritom, ne prepričava slijed događaja iz narodne legende, već oslikava određene likove, situacije i atmosfere.

Uvertiru je prouzveo orkestar Filharmonijskoga društva iz Londona, koji je bio naručitelj Mendelssohnovih djela tih godina, a dirigirao je Ignaz Moscheles. Iako je kritika bila blagonaklona, publika je na premijeri, na Mendelssohnovo razočaranje, reagirala mlako. Uz sve to i svirači su imali problema s izvođenjem određenih dijelova, pa je Mendelssohn 1836. učinio reviziju djela. Nije bio u mogućnosti dirigirati londonsku premijeru pa je zbog toga vodio detaljnu korespondenciju s Moschelesom i drugim osobama uključenim u izvedbu. Nekim čudom veliki dio prepiske vezane za nastanak *Meluzine* preživio je svjetske ratove i ostale nedaće, te sada povjesničari, a i svi ostali, imaju detaljan uvid u skice, rane verzije i većinu izmjena koje su se dogodile tijekom njezine geneze.

Kako su u posljednjih pedesetak godina mnoga Mendelssohnova djela doživjela revalorizaciju, tako se i *Lijepa Meluzina* vratila na koncertnu scenu, da nam više nikad ne pobjegne u svoj "morski svijet".

JER NISTE ČULI SVE!

FRÉDÉRIC CHOPIN

2. koncert za klavir u f-molu, op. 21

Frédéric Chopin (1810. - 1849.) skladao je Drugi klavirski koncert od jeseni 1829. do početka 1830. godine. Prema pismu od 3. listopada 1829. prijatelju Titušu Woyciechowskom, spori stavak bio je plod skrivenih osjećaja prema mladoj sopranistici Konstancji Gladkowskoj, koju je Chopin upoznao na Varšavskom konzervatoriju 1826. godine: "Možda nažalost već imam svoj ideal, kojemu sam već pola godine, iako u tišini, služio vjerno, o kojemu sanjam, kojemu pripadaju nadahnuo moj valcer (op. 70/3) koji ti sad šaljem...". Spomenuta gospođica, međutim, nije ozbiljno prihvatila Chopinovu sklonost. "Temperamentan, pun fantazija i nejasan", bilo je više-manje sve što je rekla nakon njegove smrti.

Pod vodstvom skladatelja i violinista Karola Kurpińskog, Koncert je prvi put predstavljen 3. ožujka 1830. u

Chopinovu tumačenju na privatnom koncertu u domu njegove obitelji, pred publikom rodbine i prijatelja. U javnosti, Koncert je praizveden u Varšavskome narodnom kazalištu 17. istog mjeseca. Tri dana prije koncerta bile su rasprodane sve ulaznice, a u kazalište se te večeri naguralo osamstotinjak posjetitelja. Zbog izuzetnog interesa, koncert je ponovljen 22. istog mjeseca.

"Početni *Allegro* razumljiv je rijetkima", pisao je Chopin Titušu 27. ožujka. "Bilo je više povika bravo, ali mislim samo zato jer su bili znatiželjni - što je ovo? - i zato jer su morali pozirati kao dobri poznavatelji umjetnosti! *Adagio* i *Rondo* imali su bolji efekt; a moglo se tu i tamo čuti i spontano odobravanje". Ipak, dodao je, "u rupi su se bunili da sam svirao premekano".

Publika je, međutim, mislila drukčije: "Netom sam se vratio sa Chopinova koncerta", zabilježio je suvremenik, "kojega sam slušao kad mu je bilo sedam godina, kad je još uvijek bio samo mlada nada. Kako prekrasno svira danas! Koja tečnost! Koja ujednačenost - teško da postoji savršenije nadopunjavanje ruku... Njegova glazba puna je ekspresivnih osjećaja i pjeva, te baca slušatelja u stanje finog zanosa, vraćajući u njegovo sjećanje sve sretne trenutke koje je proživio". Prema običaju vremena, između stavaka Koncerta izveden je Görnerov Divertimentom za rog. Praizvedba je bila i varšavski debi Chopina kao odrasle osobe - u tom trenutku bilo mu je dvadeset godina!

Chopinov jedinstveni pijanizam razvio se iz virtuoznoga briljantnog stila koji nalazimo u klavirskoj glazbi J. N. Hummela, J. Fielda, F. Riesa, C. M. von Webera i drugih. Koncert pritom zadržava osnovna obilježja modela, piše Barbara Smolenska-Zielinska na internetskoj stranici www.chopin.pl. "Klavirska dionica ima dominantnu vodeću ulogu, a orkestar je reduciran na najskromniju pratnju ili interludije između dijelova u kojima se pijanist odmara". Ipak, prilično površni 'briljantni' stil ranijih koncertantnih modela, u Chopinovu ranom opusu poprima "krajnje plemenitu i nadahnutu formu". Chopin unosi "bogatiji ritam, veće promjene tempa i atmosfera te nove efektne pijanističke

i ornamentalne figure". Već i ovo rano djelo otkriva njegov "suptilni lirizam i njegovu unikatnu *cantabile*-melodiju".

U orkestru svojega djela Chopin priziva standardne klasičke snage dvostrukih drvenih puhača, uparenih rogova i truba, jednoga trombona ("Varšava je, čini se, imala samo jednog dobrog trombonista", komentira Ateš Orga), timpane i gudače. Mnogi su tvrdili kako Chopin nije prirođeni orkestrator: "Njegova pratnja je hladna i praktički neupotrebljiva", zaključio je Hector Berlioz u *Sjećanjima*. Nekad su se, stoga, češće koristile instrumentacije Charlesa Klindwortha i Richarda Burmeistera.

Drugi koncert nastao je prije Prvog, a o njegovoj numeraciji prosudio je slučaj: Chopin je, naime, dionice Koncerta izgubio za europske turneje, negdje po putu prema Parizu. Tako je Koncert u e-molu, drugi po redoslijedu nastanka (nastao od travnja do kolovoza 1830.), objavljen prvi - godine 1833. kod Schlesingera u Parizu; a Koncert u f-molu - posvećen grofici Delphini Potockoj, istom tri godine kasnije kod Breitkopfa u Leipzigu.

**JER
NISTE ČULI
SVE!**

ANTONÍN DVOŘÁK

9. simfonija u e-molu, op. 95, Iz Novoga svijeta

Bilo mu pedeset kada je pozvan u Sjedinjene Države, da preuzme mjesto ravnatelja Nacionalnog konzervatorija u New Yorku, poziciju koju je obnašao od 1892. do 1895. godine. Novi je svijet tako prvi ugledao neke među najpoznatijim djelima češkoga majstora: *Američki kvartet*, Koncert za violončelo i orkestar, *Suitu u A-duru* i *Devetu simfoniju - Iz Novoga svijeta*.

15. rujna 1892. **Antonín Dvořák** (1841. - 1904.) napustio je Prag te se sa suprugom i dvoje djece uputio preko Velike bare. U Sjedinjene Države stigao je 26. istog mjeseca. U New Yorku su ga dočekali tajnica Nacionalnog konzervatorija i delegacija čeških emigranata, isprativši ih do Hotela *Clarendon* na Petoj aveniji. U Novi svijet ugledni češki skladatelj pristigao je na poziv Jeannette M. Thurber, predvodnice newyorškoga društvenog života i pokroviteljice umjetnosti, utemeljiteljice

Nacionalnog konzervatorija. Ova ugledna dama u Dvořáku je vidjela glazbeni autoritet Staroga svijeta koji je bio u stanju voditi njezinu instituciju, a ujedno i plodonosno utjecati na procvat američke nacionalne glazbe.

Dvořák je na Konzervatoriju službeno dočekan 1. listopada, a američki debi na mjestu dirigenta doživio je 21. istog mjeseca u Carnegie Hallu ravajući svoj *Te Deum*. 27. studenog pisao je prijatelju Hlávki: "Amerikanci puno očekuju od mene. Ja sam tu da im pokažem put u Obećanu zemlju, u prostor nove, slobodne umjetnosti, ukratku u nacionalni stil u glazbi!". "Dr. Dvořák visoki je čovjek kompaktno građe, naglašenoga čela, s parom izražajnih i živih tamnih očiju i kratkom bradom", izvijestio je svoje čitatelje *The New York Times*, dodajući da engleski jezik govori tečno, što je posljedica čestih posjeta Britaniji.

Slavnu *Simfoniju iz Novoga svijeta* Dvořák je skladao 1892.-1893. godine. Pod ravnanjem Antona Seidla djelo je 15. prosinca 1893. praižvela Newyorška filharmonija u Carnegie Hallu. Praizvedba je polučila trijumfalni uspjeh, najveći u dotadašnjoj skladateljevoj karijeri, a kritičar *New York Evening Posta* nazvao je novu simfoniju "najvećim simfonijskim ostvarenjem ikad skladanim u ovoj zemlji". "Carnegie Hall je bio pretrpan najuglednijim Newyorčanima, a publika je pljeskala toliko da sam, poput kralja, morao neprestano odmahivati iz lože u kojoj sam sjedio", zabilježio je autor. Naslov kompozicije došao mu je nakon završetka djela: navodno ga je dodao neposredno prije nego je partituru predao u Newyoršku filharmoniju.

Bez sumnje, posrijedi je jedno od najpoznatijih Dvořákovih djela i jedna od najčešće izvođenih skladbi simfonijskoga repertoara, što, primjerice, potvrđuje i titula najomiljenijeg simfonijskog ostvarenja po izboru slušatelja vodeće australske radijske postaje *ABC Classic FM* za 2009. godinu.

Gospođa Thurber kasnije je izjavila da je upravo ona uputila Dvořáka na rad na novome simfonijskom djelu, kako bi mu odagnala misli o domovini za kojom je neprestano čeznuo: "Misli o domovini nerijetko su ga dovodile do suza. Jednoga dana predložila sam mu da napiše simfoniju koja će utjeloviti njegova iskustva i osjećaje o Americi - a taj prijedlog on je odmah prihvatio". Djelo je zaključeno 24. svibnja 1893. godine.

Njezina izjava bila je dovoljan povod za beskrajne rasprave o "američkome" nasuprot "češkom"

karakteru djela. Činjenica jest da se Dvořák zanimao za afroameričku duhovnu glazbu i glazbu američkih Indijanaca, ali je jednako tako činjenica da je o izvornoj američkoj glazbi znao jako malo, oslanjajući se na vrlo skromne i ograničene izvore. Situaciju je dodatno zakomplicirala njegova izjava o afroameričkoj duhovnoj glazbi kao temelju buduće američke umjetničke glazbe, zbog čega su mnogi očekivali da će i on sam u nekim budućim djelima preuzeti neke njezine elemente. Pa i ona izjava da "nikad ne bih napisao ova djela 'iz čistoga mira' da nisam vidio Ameriku" utjecala je na recepciju "američkih" ostvarenja - iako je već u sljedećem pismu ustvrdio da je Deveta "prava češka glazba".

U zborniku *Ponovno promišljanje Dvořáka* (Oxford UP, 1996.) Michael Beckerman predlaže odustajanje od jalove rasprave na temu "češko vs. američko" u Dvořákovu skladateljstvu, nudeći puno konstruktivnije pitanje o stilskim promjenama u djelima "američkoga razdoblja" u odnosu na ranije ostvaraje. Beckerman, naime, nudi tezu prema kojoj djela "američkog razdoblja" imaju izraziti pastoralni karakter - ali ne pastoralni karakter češkoga sela, već karakter tihe, puste i nepomične američke prerije koju je skladatelj upoznao posjetom Spillvilleu u lowi 1893. godine.

U *Simfoniji iz Novoga svijeta* Dvořák je potvrdio reputaciju izvornog melodičara; djelo obiluje nizom nezaboravnih glazbenih tema, koje se često koriste i u popularnoj kulturi. Melodijsko bogatstvo bez sumnje je jedan od osnovnih ključeva tajne njezine dugovječnosti. Dvořák je mogao "izbaciti melodiju iz rukava", tvrdio je njegov bečki nakladnik Fritz Simrock.

Dvořák nije utemeljio američku umjetničku glazbu onako kako se to možda nadala gđa. Thurber, ali je bez sumnje utjecao na njezin smjer, a u svakome slučaju njegovo je "američko razdoblje" rezultiralo čitavim nizom doista izvanserijskih ostvarenja. Bez obzira na njezine pokušaje da ga zadrži u Americi, veliki se Čeh samo nekoliko mjeseci po orkestraciji Suite u A-duru 1895. ukrcao na Saale - isti onaj brod koji ga je doveo u New York - i zauvijek napustio Novi svijet.

Priprema i realizacija tekstova
G.A.D. PRODUKCIJA / www.gad.hr

VIOLINE I. Sidonija Lebar, koncertna majstorica, Dunja Bontek**, Saki Kodama,
Neven Manzoni, Kornelija Balaž, Mario Bratković, Martina Sačer Pavlin,
Teodora Sucala Matei, Marija Bašić, Lana Adamović, Ivan Finta,

Davide Albanese, Korana Rucner Novak, Alina Gubajdullina

VIOLINE II. Ana Paula Knapić Franković*, Val Bakrač**, Mirela Džepina Finta,
Ivo Jukić, Vlatka Pecić Juranić, Vera Kurova, Josip Novosel, Sergij Vilchynskiy,

Vera Kurova, Krešimir Bratković, Iva Kralj, Branimir Vagroš, Tomislav Ištok

VIOLE Dragan Rucner*, Hiwote Tadesse**, Marko Otmačić, Pavla Kovač,
Tvrtko Pavlin, Igor Košutić, Aleksandar Jakopanec, Asja Frank Perčić,
Maja Pintarić Šibl, Tajana Škorić

VIOLONČELA Jasen Chelfi*, Zita Draušnik**, Martina Pavlin,

Tajana Bešić, Emanuel Pavon, Miljenko Šajfar, Oliver Đorđević

KONTRABASI Nikša Bobetko*, Antal Papp**, Borna Dejanović,

Marko Radić, Franjo Zvonar, Ilin Dime Dimovski

FLAUTE Ana Batinica*, Dijana Bistović

OBOE Vittoria Palumbo, Dunja Čolić

ENGLESKI ROG Žarko Antonić

KLARINETI Rude Mimica, Dunja Paprić

FAGOTI Jorge Ricardo Luque Perdomo*, Vasko Lukas

ROGOVI Yevgen Churikov*, Zdravko Haubrih, Lenart Istenič, Nikola Jarki

TRUBE Marin Zokić*, Mario Lončar

TROMBONI Ivan Mučić, Marin Rabadan, Goran Glavaš

TUBA Krunoslav Babić

TIMPANI Ema Krešić

NADZORNIK ORKESTRA Davor Capković

* vode dionica / ** zamjenici vođa dionica

JER NISTE ČULI SVE!

zf ZAGREBAČKA
FILHARMONIJA

7./8.11./19:30

DMITRIJ KITAJENKO dirigent

SERGEJ PROKOFJEV / ARAM HAČATURJAN

Blagajna Zagrebačke filharmonije
www.ulaznice.hr • www.zgf.hr

JER NISTE ČULI SVE!

Zf ZAGREBAČKA
FILHARMONIJA

PETAK / 22.11. / 19:30

ALEVTINA IOFFE dirigentica
KAREN GOMYO violina

MUSOROSKI / ČAJKOVSKI / WAGNER / STRAUSS

Blagajna Zagrebačke filharmonije
www.ulaznice.hr • www.zgf.hr

CRVENI CIKLUS

Grad Zagreb

WIENER
OSIGURANJE
VIENNA INSURANCE GROUP

BCC
SERVICES

JutarnjiLIST

Grad Zagreb

PARTNERI U OFF CIKLUSU

MEDIJSKI PARTNERI

JutarnjiLIST

START

VIJENAC

ZAGREB
moj grad

SPONZORI

CVIJEĆE Izabel

SLUŽBENO VOZILO

PEUGEOT

Izdavač: Zagrebačka filharmonija
Za izdavača: Mirko Boch, ravnatelj

Urednik: Ivan Lozić

Korektura: Ana Marić

Oblikovanje i grafička priprema: G.A.D. PRODUKCIJA d.o.o.

Tisak: Printera Grupa d.o.o.

Cijena: 5 kuna

*Zagrebačka filharmonija zadržava pravo izmjene programa.

www.zgf.hr